

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28.05.2003, sp. zn. 25 Cdo 43/2002, ECLI:CZ:NS:2003:25.CDO.43.2002.1

Číslo: 15/2004

Právní věta: Při střetu vozidla s chodcem se odpovědnost chodce za poškození vozidla posuzuje podle § 420 obč. zák. a spoluzavinění řidiče na vzniku této škody podle § 441 obč. zák. Odpovědnost provozovatele vozidla, jímž byla způsobena škoda, vůči chodci se řídí ustanovením § 427 obč. zák.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 28.05.2003

Spisová značka: 25 Cdo 43/2002

Číslo rozhodnutí: 15

Číslo sešitu: 1-2

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Náhrada škody

Předpisy: § 420 předpisu č. 40/1964Sb.
§ 427 předpisu č. 40/1964Sb.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Žalobce uplatnil nárok na náhradu škody způsobené na jeho voze NISSAN při dopravní nehodě dne 28. 11. 1995, kdy se jeho automobil střetl s chodcem A. J. Vzhledem k tomu, že A. J. na následky zranění zemřel, bylo řízení vedeno proti jeho dědicům. Okresní soud v Domažlicích rozsudkem ze dne 8. 11. 1999, ve znění usnesení ze dne 15. 5. 2000 a ve spojení s doplňujícím rozsudkem ze dne 28. 3. 2001 uložil žalované A. J., které jako jediné ze žalovaných dědiců připadl veškerý majetek zůstavitele, povinnost zaplatit žalobci 118 908 Kč s příslušenstvím, co do dále požadované částky 79 272 Kč s příslušenstvím a v plném rozsahu proti dalším tehdy žalovaným žalobu zamítl. Protože A. J. při přecházení silnice porušil ustanovení § 3 a § 54 vyhlášky č. 99/1989 Sb. a v příčinné souvislosti s tím vznikla žalobci škoda na vozidle, soud prvního stupně posoudil odpovědnost A. J. za škodu podle ustanovení § 420 obč. zák. Výši náhrady škody, která byla určena znaleckým posudkem, soud snížil podle ustanovení § 450 obč. zák. o 2/5, neboť žalobce při hustém provozu a narušené viditelnosti měl snížit rychlost svého vozidla na 48 km/hod. a tím zvýšit možnost odvrácení střetu s chodcem.

Tento rozsudek byl usnesením Krajského soudu v Plzni ze dne 23. 5. 2001 ve výroku o povinnosti žalované zaplatit žalobci 118 908 Kč s příslušenstvím a ve výrocích o náhradě nákladů řízení zrušen a věc byla v tomto rozsahu vrácena soudu prvního stupně k dalšímu řízení se závazným právním názorem, že je třeba zabývat se věcí z hlediska ustanovení § 427 a násl. obč. zák., neboť jde o zvláštní druh odpovědnosti za škodu způsobenou provozem dopravních prostředků a s výjimkou případů uvedených v ustanovení § 428, větě druhé, obč. zák. je v podstatě nemožné, aby se

provozovatel zprostil odpovědnosti.

Rozsudkem ze dne 1. 8. 2001 O k r e s n í s o u d v Domažlicích žalobu na zaplacení 118 908 Kč s příslušenstvím zamítl a rozhodl o náhradě nákladů řízení. Na základě zjištění, že dne 28. 11. 1994 došlo k dopravní nehodě, kdy se střetlo motorové vozidlo žalobce s chodcem A. J., který v důsledku toho zemřel, že usnesením Policie ČR ze dne 18. 9. 1995 bylo vyšetřování dopravní nehody odloženo a že podle odůvodnění usnesení chodec vstoupil do jízdní dráhy automobilu a řidič vozidla neporušil žádná ustanovení pravidel silničního provozu, dospěl soud prvního stupně k závěru, že chodec, který porušil pravidla silničního provozu a způsobil žalobci škodu, by za ni odpovídal podle § 420 obč. zák., avšak jsa vázán právním názorem odvolacího soudu, posuzoval jeho odpovědnost podle ustanovení § 427 obč. zák. a dovedil, že za škodu způsobenou zvláštní povahou provozu dopravního prostředku může jako provozovatel odpovídat žalobce, avšak chodec z hlediska § 427 obč. zák. za škodu neodpovídá, a proto žalobu zamítl.

K odvolání žalobce K r a j s k ý s o u d v Plzni rozsudkem ze dne 31. 10. 2001 rozsudek soudu prvního stupně změnil tak, že uložil žalované povinnost zaplatit žalobci 29 027 Kč se 17% úrokem od 10. 5. 1995 do zaplacení, žalobu na zaplacení 89 181 Kč s příslušenstvím zamítl a rozhodl o náhradě nákladů řízení před soudy obou stupňů ve vztahu mezi účastníky a náhradě nákladů státu. Odvolací soud vycházel ze skutkového stavu zjištěného soudem prvního stupně a po právní stránce mu vytkl, že nárok posoudil výlučně podle ustanovení § 427 obč. zák., ačkoliv bylo třeba použít obě ustanovení: § 427 obč. zák. a § 420 a násl. obč. zák. V daném případě je dána objektivní odpovědnost žalobce jako provozovatele motorového vozidla podle ustanovení § 427 odst. 2 obč. zák., přičemž liberační důvod podle ustanovení § 428 obč. zák. je vyloučen, a na druhé straně existuje odpovědnost chodce, který se nechoval v souladu s pravidly bezpečnosti silničního provozu, a za škodu odpovídá podle ustanovení § 420 obč. zák. Úvahou odvolací soud pak hodnotil míru odpovědnosti chodce 15 %, a to s ohledem na závěry znaleckých posudků a výpověď spolujezdce žalobce s tím, že v důsledku nedokonalého vyšetření dopravní nehody nelze zjistit způsob, jak se chodec ocitl před automobilem žalobce. Z celkové výše způsobené škody v částce 198 180 Kč uložil žalované zaplatit žalobci 15 %, tj. 29 027 Kč.

Proti tomuto rozsudku, a to do zamítavého výroku ve věci samé a výroků o nákladech řízení podal žalobce dovolání z důvodu podle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. Namítá nesprávné právní posouzení věci, neboť použití ustanovení § 427 obč. zák. za situace, kdy poškozeným je sám provozovatel, není možné, neboť by tak byl za škodu odpovědným a zároveň by odpovídal sám sobě, což odporuje účelu této právní úpravy, tj. poskytnout zvýšenou ochranu poškozeným. Při posouzení věci podle § 427 obč. zák. by poškozený provozovatel vůbec nemohl uplatňovat škodu proti jinému odpovědnému subjektu. Je toho názoru, že právní úprava odpovědnosti za škodu podle ustanovení § 427 obč. zák. předpokládá, že poškozeným je někdo jiný než provozovatel, a věc měla být proto posouzena podle § 420 a násl. obč. zák. I v případě, že by dovolací soud zastával opačný názor, nesprávnost právního posouzení věci spočívá v nesprávném určení míry odpovědnosti chodce odvolacím soudem v rozsahu 15 %, neboť to je zcela neadekvátní podíl skutečné účasti chodce na vzniku škody, neodpovídá to provedeným důkazům ani tomu, že výše požadované škody byla již v předchozím rozhodnutí snížena o 2/5 z důvodů zvláštního zřetele hodných, což nebylo vzato v úvahu ani při rozhodnutí o náhradě nákladů řízení. Navrhl zrušení rozsudku odvolacího soudu v napadené části a vrácení věci k dalšímu řízení.

N e j v y š š í s o u d jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání bylo podáno včas, účastníkem řízení, řádně zastoupeným advokátem, přezkoumal napadený rozsudek odvolacího soudu v dovoláním napadené části podle § 242 o. s. ř. (ve znění účinném od 1. 1. 2001) a dospěl k závěru, že dovolání, které je přípustné podle § 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř., je opodstatněné. Proto zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

Nesprávné právní posouzení věci, které dovolatel uplatňuje jako důvod dovolání, může spočívat v tom, že dovolací soud věc posoudil podle nesprávného právního předpisu, nebo že správně použitý právní předpis nesprávně vyložil, případně jej na zjištěný skutkový stav věci nesprávně aplikoval.

Podle ustanovení § 420 odst. 1 obč. zák. každý odpovídá za škodu, kterou způsobil porušením právní povinnosti. Předpokladem vzniku odpovědnosti za škodu je protiprávní úkon, škoda, příčinná souvislost mezi protiprávním jednáním škůdce a vznikem škody a presumované zavinění. Zásadně platí, že škůdce odpovídá za škodu jen v tom rozsahu, v jakém ji způsobil zaviněným porušením povinnosti. V rozsahu, v jakém se na vzniku škody podílely jiné okolnosti, a v rozsahu, v jakém byla škoda způsobena zaviněním poškozeného, není dána odpovědnost škůdce.

V dané věci se žalobce domáhá náhrady škody způsobené na jeho vozidle při střetu s chodcem. Předpokladem úspěšnosti uplatněného nároku je závěr o odpovědnosti chodce za škodu způsobenou na vozidle žalobce a odvolací soud zcela správně posuzoval odpovědnost chodce podle § 420 obč. zák., založenou na presumovaném zavinění a vzhledem k tomu, že chodec porušil pravidla silničního provozu a v příčinné souvislosti s tím došlo i k poškození vozidla, dovodil jeho odpovědnost. Nelze však souhlasit s názorem odvolacího soudu, že při určení míry odpovědnosti chodce za škodu na vozidle se rozsah, v jakém se na vzniku škody spolupodílel žalobce, posuzuje podle ustanovení § 427 a násl. obč. zák.

Žalobce jako provozovatel motorového vozidla je sice podroben zvláštnímu režimu odpovědnosti za škodu způsobenou provozem dopravních prostředků podle § 427 obč. zák., které se může zprostit jen za podmínek § 428 obč. zák. Tato odpovědnost provozovatele se však vztahuje na škody způsobené jiným osobám, než je on sám, tedy na posouzení nároků poškozených, kterým byla provozem jeho vozidla způsobena škoda. V řízení o nároku na náhradu škody způsobené na vozidle zaviněným protiprávním jednáním chodce se však podíl, v jakém se poškozený spolupodílel na vzniku škody na svém voze, neřídí ustanovením § 427 obč. zák., nýbrž lze jej posuzovat toliko z hlediska ustanovení § 441 obč. zák. o spoluzavinění poškozeného.

Byla-li škoda způsobena také (či výlučně) zaviněním poškozeného, v rozsahu tohoto zavinění je vyloučena odpovědnost žalovaného (škůdce). Jde tedy o určení vzájemného vztahu mezi jednáním poškozeného a škůdce a stanovení podílu, jímž sám poškozený přispěl ke škodlivému následku. Zásadně se vychází z míry zavinění každého z nich a zvažovat je třeba veškeré příčiny vzniku škody, spočívající jak v jednání škůdce, tak v jednání poškozeného, a stejně jako u škůdce lze i u poškozeného brát v úvahu jen takové protiprávní jednání, jež bylo příčinou (jednou z příčin) vzniku škody.

V případě jako je tento, jde při dělení účasti na vzniku škody mezi odpovědným subjektem a poškozeným podle § 441 obč. zák. především o otázku, zda žalobce jako řidič, který v době nehody řídil vůz, porušil některou z povinností, jež pro něj vyplývají z vyhlášky o pravidlech silničního provozu, a zda toto porušení se na vzniku škody podílelo, přičemž negativním závěrem policejních orgánů v tomto směru není soud podle ust. § 135 o. s. ř. vázán.

Z uvedeného vyplývá, že při střetu vozidla s chodcem se odpovědnost chodce za poškození vozidla posuzuje podle § 420 obč. zák. a spoluzavinění řidiče na vzniku této škody podle § 441 obč. zák. Na tom nic nemění okolnost, že odpovědnost žalobce jako provozovatele vozidla za škodu způsobenou chodci se řídí ustanovením § 427 obč. zák.

Protože dovolání je z hlediska uplatněného dovolacího důvodu podle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. důvodné, dovolací soud rozsudek odvolacího soudu s výjimkou dovoláním nenapadeného

vyhovujícího výroku o věci samé zrušil (§ 243b odst. 2, část věty za středníkem, o. s. ř.). Vzhledem k tomu, že důvod, pro který byl zrušen rozsudek odvolacího soudu, platí i pro rozhodnutí soudu prvního stupně, byl i tento rozsudek s výjimkou zamítavého výroku o věci samé co do částky 29 027 Kč s příslušenstvím zrušen a věc byla v tomto rozsahu vrácena Okresnímu soudu v Domažlicích k dalšímu řízení (§ 243b odst. 3, věta druhá, o. s. ř.).